

ת"פ 40850/03/15 - מדינת ישראל נגד ל.ז. (עציר) - בעצמו

בית משפט השלום בבאר שבע

07 מאי 2015

ת"פ 40850-03-15 מדינת ישראל נ' ז'(עציר)

בפני כב' השופט דניאל בן טולילה

המאשימה מדינת ישראל

ע"י ב"כ עו"ד גנית אטיאס

נגד

ל.ז. (עציר) - בעצמו

הנאשם

ע"י ב"כ עו"ד אדגר קריסטל

[פרוטוקול הושמט]

החלטה

נגד הנאשם הוגש כתב אישום בעבירות של תקיפת זקן הגורמת חבלה של ממש ואיומים.

במסגרת הליך המעצר הוגשה חוות דעת מאת הפסיכיאטר המחוזי. בסופה של חוות הדעת החתומה על ידי דר' עודד מרום ודר' חנוך מיודובניק מצוין כי: "נוכח הדברים המצוינים לעיל, אנו סבורים שהמעשה המיוחס לו נבע ממצבו הנפשי הפסיכוי הנובע ממחלתו ועל כן לא היה אחראי לביצועם. באשר למסוגלותו לעמוד לדין במצבו הנוכחי, אנו סבורים כי שיפוטו פגום מעצם בקשתו לשהות במעצר על פני אשפוז פסיכיאטרי... על כן להערכתנו, לא מסוגל לעמוד לדין. כתוצאה מכל הנ"ל, להערכתנו עליו להמשיך את אשפוזו הפסיכיאטרי מתוקף צו אשפוז" ב"כ המאשימה אינה חלקה על האמור בחוות הדעת הפסיכיאטרית.

במהלך הדיון שנערך בפניי היום עתר ב"כ הנאשם בהתאם להלכת וחנן (רע"פ 2675/13), להורות על זיכוי של הנאשם וכן להורות על הוצאת צו אשפוז בהתאם לסעיף 15א לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א -1991. כאמור, בהלכת וחנן נקבע כי אין מקום להבחין בין סייג אי השפיות לבין שאר הסייגים הקבועים בחוק העונשין, ובהתקיימם יש להורות על זיכוי. עוד הוסיף כי גם אם לכאורה יש מקום על פי המסגרת הנורמטיבית לקבוע תחילה כי הנאשם ביצע את המעשים, אין בכך להעלות ולהוריד שכן ממה נפשך: אם יוכח שהוא לא ביצע את המעשים אזי התוצאה ההכרחית היא זיכוי ואם יוכח שהוא ביצע את המעשים יעמוד לו סייג האי שפיות. ומכאן התוצאה הסופית המתבקשת בכל מקרה, מובילה לזיכוי.

מנגד, בא כוח המאשימה הפנתה לסעיף 170 לחסד"פ אשר קובע כי במצב של אי כשירות דיונית ההליכים נגד הנאשם יופסקו וזאת בניגוד לסייג האי שפיות קובע אי כשירות מהותית אותו ניתן לקבוע רק לאחר שמיעת ראיות ובירור האשמה. לדבריה, פס"ד וחנן ניתן לאחר שבית המשפט נחשף למלוא חומר החקירה כך שבאופן מהותי ניתן היה לקבוע אם ביצע את המעשים המיוחסים לו, אם לאו.

דין והכרעה:

לאחר ששמעתי טיעוני הצדדים, קראתי חוות הדעת וכן הפסיקה הנוגעת, הנני להורות על הפסקת ההליכים בהתאם להוראת סעיף 170 לחסד"פ, לקבוע שהנאשם אינו בר עונשין, וכן להורות על הוצאת צו אשפוז בהתאם להוראת סעיף 15א לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א - 1991.

בטרם אכנס לגופם של דברים אציין כי מאז ניתן פס"ד בעניין וחנן, נחלקו הערכאות השיפוטיות ביחס לתוצאות האופרטיביות של הלכה זו (שעה שמדובר באי כשירות דיונית יחד עם אי כשירות מהותית). ניתן למצוא שורה ארוכה של פסקי דין בהם בתי משפט השלום מורים על זיכוי במצב דברים זה, כך למשל ראה: ת"פ 43677-11-14, ת"פ 29852-09-14, ת"פ 59481-03-14 וכן ת"פ 49429-03-15, ת"פ 313-02-15.

אל מול פסקי הדין שפורטו לעיל ניתן למצוא גם שורה ארוכה של פסקי דין בהם בתי המשפט הורו על הפסקת ההליכים: ת"פ 10522-03-15, ת"פ 51591-02-15, ת"פ 36253-02-15. למיטב ידיעת מותב זה טרם התקבלה החלטה ביחס לסוגיה זו על ידי הערכאה המחוזית, אולם תלוי ועומד ערעור בסוגיה זו במסגרת ע"פ 49462-03-15 בית משפט מחוזי מרכז שטרם נדון.

סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי, הוא זה אשר קובע את המסגרת הדיונית בעניינו של נאשם שאינו כשיר לעמוד לדין, וזאת ללא קשר לשאלת אחריותו הפלילית בעת ביצוע המעשים המיוחסים לו.

1. סעיף 170 לחוק קובע כך:

- "(א) קבע בית המשפט, לפי סעיף 6(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ו-1955, או לפי סעיף 19ב (1) לחוק הסעד (טיפול במפגרים), תשכ"ט-1969, שנאשם אינו מסוגל לעמוד בדין, יפסיק את ההליכים נגדו; אולם אם ביקש הסניגור לברר את אשמתו של הנאשם, יברר בית המשפט את האשמה, ורשאי הוא לעשות כן אף מיזמתו מטעמים מיוחדים שיירשמו.
- (ב) מצא בית המשפט בתום בירור האשמה, כי לא הוכח שהנאשם ביצע את העבירה, או מצא שהנאשם אינו אשם - שלא מחמת היותו חולה נפש לאו-בר-עונשין - יזכה את הנאשם; לא מצא בית המשפט לזכות את הנאשם, יפסיק את ההליכים נגדו, ורשאי הוא להפסיק גם לפני תום בירור האשמה."

הוראת חוק זו ברורה וחד משמעית ולפיה בשעה שקבע בית המשפט כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין, עליו להפסיק את ההליכים נגדו וההליך המשפטי חדל מלהתקיים.

סעיף 170ב לחוק הנ"ל קובע כי זיכיו של נאשם לאחר בירור אשמה, יכול מתוך כך שמצא שהנאשם אינו אשם מטעמים מהותיים. מאידך, במידה ומצא שביצע את המיוחס לו אך אינו אשם מחמת היותו חולה נפש, עליו להפסיק את ההליכים. יודגש כי בא כוח הנאשם אינו מבקש להמשיך ולברר את שאלת אשמתו של הנאשם באמצעות הגשת מסמכים לבית המשפט או באמצעות קביעה מוסכמת מצד ההגנה כי הנאשם ביצע את המיוחס לו וזאת בהתאם למתווה המופיע בסעיף 170ב לחוק.

עוד בהקשר לכך יוער כי בעניינו של וחנון, הגם שדובר על היעדר כשירות לעמוד לדין, בצד היעדר כשירות מהותית, הרי שהזיכוי היה לאחר שבית משפט קיבל לרשותו את מלוא חומר החקירה, מה שאין בעניינו.

בע"פ 9087/09 בעניין פלוני, נדרש בית המשפט העליון לשאלה אם ניתן להורות על זיכוי נאשם שאינו כשיר לעמוד לדין לפי סעיף 34ח לחוק העונשין. דברי כב' השופט עמית בהתייחסו לכך יפים גם לעניינו :

"הגיונם של דברים, שכאשר נאשם לא מסוגל לעמוד לדין, ההליך כנגדו מופסק וממילא לא מתאפשר לבית המשפט לקבוע כי לא היה אחראי למעשיו בעת ביצוע העבירה. ודוק: בית המשפט הוא הקובע אם נאשם היה אחראי למעשיו, ולכן, לא סגי בחוות דעת פסיכיאטרית הקובעת כי הנאשם לא היה אחראי למעשיו, כמו במקרה שבפנינו. חוות דעת פסיכיאטרית לגבי מצבו הנפשי של הנאשם בעת ביצוע העבירה היא אך ראייה אחת, מני מספר ראיות המובאות בפני בית המשפט לצורך קביעת אחריותו הפלילית של הנאשם בעת ביצוע העבירה. הן ההגנה והן התביעה רשאיות לחקור את נותן חוות הדעת ולנסות לקעקע את ממצאיה, אך חוות הדעת אינה ראייה קונקלוסיבית שאין בלתה. הפוסק האחרון בשאלות העובדתיות-משפטיות הוא בית המשפט, ועליו לקבוע אם הנאשם עומד בתנאי הפטור של סעיף 34ח לחוק העונשין, באשר הגדרת אי השפיות היא משפטית ולא רפואית, ומחלת נפש במובן הרפואי-פסיכיאטרי של המילה, אינה בהכרח מחלת נפש המקימה סייג לאחריות הפלילית. לכן, ההכרעה בשאלה אם הנאשם נושא באחריות פלילית אם לאו מסורה היא לבית המשפט ולא לאנשי בריאות-הנפש (השוו: ע"פ 870/80 לדאני נ' מדינת ישראל, פ"ד לו(1) 29 (1981); ע"פ 476/81 אייזנברג נ' מדינת ישראל, פ"ד לז(1) 819 (1983); רע"פ 2111/93 אבנרי נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(5) 133 (1994); עניין פלוני, בעמ' 311).

לכן, במצב הדברים הרגיל, כאשר ההליך נפסק בעקבות אי מסוגלותו של הנאשם לעמוד לדין, ממילא לא מתבררת השאלה אם הנאשם פטור מאחריות פלילית בשל מצבו הנפשי בעת ביצוע העבירה. שאלה זו יכול ותתברר אם וכאשר יחודש ההליך כנגד הנאשם, לאחר שמצבו ישתפר והוא יהיה מסוגל לעמוד לדין. זאת, באשר בהיעדר כשירות דיונית של הנאשם לעמוד לדין, לא יהא זה צודק ולא יהא זה יעיל לנהל הליך פלילי כנגד מי שאינו מסוגל להבין את מהותו של ההליך (השוו ע"פ 7924/07 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 53 לפסק דינו של השופט דנציגר ([פורסם בנבו], 5.5.2008)).

ובקיצור, במצב הדברים הרגיל, כאשר הליך פלילי מופסק בשל חוסר מסוגלותו של הנאשם לעמוד לדין, הפסקת ההליך מביאה מיניה וביה להפסקת בירור השאלה אם הנאשם היה חסר יכולת הבנה או יכולת בחירה על פי סעיף 34ח לחוק העונשין. "

סוף דבר, הנני לקבוע כי הנאשם אינו בר עונשין, ומורה על הפסקת ההליכים נגד הנאשם בהתאם להוראת סעיף 170א

לחוק סדר הדין הפלילי. לאור האמור בסיפא של חוות הדעת הפסיכיאטרית וכן על הוצאת צו אשפוז הנאשם בבית החולים הפסיכיאטרי וזאת בהתאם לסעיף 15(א) רישא, לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991.

העתק החלטה זו יועבר לידי הפסיכיאטר המחוזי אשר יקבע את מקום אשפוזו של הנאשם בהתאם לנהלים. לאחר מועד דיון זה ועד למתן החלטה אחרת מאת הפסיכיאטר המחוזי, הנאשם יועבר לבית החולים הפסיכיאטרי בבאר שבע.

הנני ממנה את הסניגוריה הציבורית לייצג את הנאשם בועדות הפסיכיאטריות שעתידות להיערך לו בהמשכם של דברים.

זכות ערעור תוך 45 יום לבית המשפט המחוזי.

**ניתנה והודעה היום י"ח אייר תשע"ה,
07/05/2015 במעמד הנוכחים.
דניאל בן טולילה, שופט**